

Beynin Olgunlaşma Sürecini Avrupa ile tamamlamak ya da Medeniyet-i Suğrâdan Medeniyet-i Kübrâya

“Ekser Enbiyanın Şark’ta ekser hükemanın Garp’ta gelmesi kader-i ilahinin bir remzidir ki...”^[1]

Completion Of The Brain Maturation
Process with Europe or From Small-Scale
Civilization to Substantial Civilization

Ömer Önbaş

Prof. Dr. Tıp Fak.

Nahit Topaloğlu

Eğitimci

Abdurrahman Kılıç

Prof. Dr. Eğitim Fak.

Özet

Ahsen-i takvimde yaratıldığı için insanda, esfel-i sâfilinden a'lâ-yı illiyîne terakki/tedenni potansiyeli mevcuttur.

İnsana emanet olarak verilen bu potansiyel, ancak işlettilerle cennete uygun bir hâle gelebilir. Şeriat, bunu temin için vazedilen ilahî kılavuzdur. Yaratıcının kelim sâfâtından gelen Kur'an-ı Kerim ve kudret sâfâtının tecellisi olan kitab-ı kebir-i kâinat birlikte okunabildiği ölçüde beşerin kemale yolculuğu devam edecektir. Aslında bu tekâmül meyli, bütün âlem için de geçerlidir.

Fert, kemale yürüyüşte, akıl-kalp birlikteliğini, ruh-beden uyumunu temine muhtaçtır.

Bu bağlamda, aklın istikameti, sağ ve sol beynin uyum içinde işbirliğine bağlıdır. Sağ ve sol beyin arasındaki bu işbirliği; vicdan-akıl, din-bilim, Asya-Avrupa arasındaki dayanışma ve istişare ile makro ölçeklere aktarılabilirliği nisbette tekâmül zirve yapacaktır.

Asya'yı hakikî terakki ettiren hiss-i dinî, Avrupa'yı ilerleten de bilimdir. Biri ilahi kitaplara, diğeri kâinat kitabına öncelik vermiş durumdadır.

*Cenab-ı Hak,
insanı kâinatta
câmi bir nüsha
ve on sekiz bin
âlemi hâvi şu
büyük âlemin
kitabına bir fihrist
olarak yaratmıştır.
Ve Esmâ-i
Hüsnâ'dan
her birisinin
tecelligâhı olan
her bir âlemden
bir örnek, bir
numune, insanın
cevherinde vedia
bırakmıştır.*

Gerçek terakki her iki kaynağın birlikte kullanılmasıyla mümkün olacak ve insanlık saadet-i dâreyne ancak bu şekilde vâsil olacaktır.

Anahtar Kelimeler: *Avrupa, Medeniyet-i Suğra, Medeniyet-i Kübra, Be-yin Gelişimi, Eğitim, Marifetullah*

Abstract

Since he is created in the best form (Ahsen-i taqveem) , there is a potential in the humanbeing to rise up to the most or descend in to the least level.

This potential, which is entrusted to human beings, can only be worthy of Heaven if good-operated. The Shariah is the divine guide that is set forth to show the way. How good a man can read the Qur'anic verses from the word of the Creator with The great book of Universe as the manifestation of the power of Allah, he can continue his journey to the extent. In fact, this perfection tendency applies to the whole world.

The individual needs the mind-heart togetherness and soul-body harmony in this march. In this context, the direction of the mind depends on the co-operation of the right and left brain in harmony. This cooperation between right and left brain can achieve the most as well as the solidarity and consultation between conscience-reason, religion-science, Asia-Europe works in relation with macro scales.

The sense of religion makes Asia's true advancement and the science advances Europe. One has given priority to divine books and the other to the book of the universe. The real advancement will be gathered by the use of both sources, and humanity will reach the pleasure in two lives; this and hereafter.

Keywords: *Europe, Little Civilization, The Grand Civilization, Brain development, Education, Knowing The Holy Creator.*

*İsevilik din-i hakikisinden aldığı feyizle hayat-ı içtimaiye-i beşeriyye nafi sanatları ve adalet ve hakkaniyete hizmet eden fünunları takip eden ve *Risale-i Nur*'da "birinci Avrupa" olarak adlandırılan Avrupa fikri kast edilmiştir.

Giriş

Cenab-ı Hak, insanı kâinatta câmi bir nüsha ve on sekiz bin âlemi hâvi şu büyük âlemin kitabına bir fihrist olarak yaratmıştır. Ve Esmâ-i Hüsnâ'dan her birisinin tecelligâhı olan her bir âlemden bir örnek, bir numune, insanın cevherinde vedia bırakmıştır.^[2]

İnsan küçük bir âlem olduğu gibi, âlem dahi büyük bir insandır.^[3] Âlemde tekâmül kanunu denen olgunlaşma kanunu vardır. İnsan âlemin semerat ve eczasından olduğundan, onda dahi tekâmül kanunu gereği ilerleme ve gelişme vardır. Bu meyil ise düşünce ve tecrübelerin birikiminden yardım alıp gelişir. Nasıl ki bir saatin saniyeleri ve dakikaları ve saatleri ve günleri sayan haftalık saatin milleri birbirine benzer ve birbirini ispat

eder. Saniyelerin hareketini gören, sair çarkların hareketlerini tasdik etmeye mecbur olur. İnsan kâinatın küçük bir fıhristesi olduğu için, insanda bulunan numunelerin asılları ve sosyal uzanımları âlemde de bulunacaktır. Bu numuneler âlemdeki gibi tekâmüle uygun olarak tarihi bir süreç gösterecek ve zamana tâbi olup birbirini tetikleyecektir. Bir çocuğun eğitim kademelerini geçip uzmanlaşması gibi hem insan hem de âlem hikmetinin gereği gelişim ve değişim sürecine tabi olacaktır.

Risale-i Nur menşûr-i Kur'ân'dır. Yarın her ilim ve fen adamları ve her meşrep ve meslek sahipleri, ilim ve iktidarları miktarında âlem-i gayb ve âlem-i şahadetten ve ruhaniyât âleminde ve kâinattaki cereyan eden her hâdisattan haberdar olabilir.^[4] Biz de insan beyninin gelişim sürecinden ilham alarak sosyal hayattaki uzanımlarına denizden bir katre misali *Risale-i Nur*'un penceresinden bakmaya çalıştık.

Beyin Gelişimi

Sâni-i Hakim beyinde yaklaşık 100 milyar sinir hücresi yaratmıştır. Sinir hücreleri vücudun en küçük hücreleridir. Her bir sinir hücresinin, birbirleri ile bağlantı kurup elektrik sinyalleri gönderdikleri alıcı ve verici uzantıları vardır. Anne karnında başlayan bu etkileşim giderek mükemmelleşir.

Yeni doğanın beynindeki sinir hücresi sayıca yetişkininki kadardır. Ancak yeni doğanda sinir hücreleri arasındaki bağlantılar yeterince oluşmamış olduğundan sinyal alış verişi zayıftır. Bağlantılar potansiyel olarak mevcut olmakla beraber henüz tam kullanımda değildir. Zamanla bu potansiyel bağlantılar fonksiyonel hale getirilip aktifleştirilir. İlahî bir kanunla, miyelinizasyon süreci denen bir süreçle hücreler arasındaki iletim alt yapısı olgunlaşmaya başlar. Bu süreçte adeta elektrik kablolarına benzeyen sinir uzantıları, daha hızlı ve daha güvenli ileti yapmak için elektrik kablolarının etrafındaki gibi yalıtkan bir madde ile kaplanır. İlk önce, beynin hayati organları kontrol eden reflekslerden sorumlu kısımları, daha sonra sırayla görme merkezleri, kas hareketlerini kontrol eden kısımlar ve en son da sanat ve entelektüel merkezler miyelinle kaplanır. Bu süreç iki yaşına kadar büyük oranda tamamlanır, ancak bazı beyin bölgelerinde 40 yaşına kadar devam eder. İleti hızını artıran fiziksel alt yapı süreci tamamlandıktan sonra sinir hücreleri arası iletişim de hızla gelişir. Sinir hücreleri arasında ilişki ve bağlantı çoğalır; oluşturulan bağlantı miktarı ne kadar fazla olursa, bilgi işleme süreci o ölçüde hızlı olur. Sinir hücreleri arasındaki sıkı bağlantı ve ilişki, bireyin düşünmesi, öğrenmesi ve hatırlamasının maddî sebeplerini oluşturur. Beyin ne kadar çok kullanılırsa hücreler arasında o kadar fazla yeni bağlantı oluşturulur.

Gazi Yaşargil, sinir hücrelerinin neredeyse ışık hızında birbiriyle nasıl anlaştıklarının henüz somut olarak belirlenemediğini hatırlatır ve *“İnsan beyni yanlış bir yaklaşımla bilgisayara benzetiliyor. Bilgisayarlar ikili sayı sistemiyle çalışırken, her nöronun 10–15 bin bağ aracılığıyla, çok boyutlu çalışabildiği düşünüldüğünde karşımıza aklın alamayacağı sonsuz bir hesap çıkmaktadır.”* der.

Sâni-i Hakim beyinde yaklaşık 100 milyar sinir hücresi yaratmıştır. Sinir hücreleri vücudun en küçük hücreleridir. Her bir sinir hücresinin, birbirleri ile bağlantı kurup elektrik sinyalleri gönderdikleri alıcı ve verici uzantıları vardır.

Fonksiyonel olarak beyin yarım kürelerinin dengeli gelişmesi önemlidir. Beynin her iki yarı küresinin de aktif kullanımı beynin kapasitesini iki kat değil, kat kat arttırmaktadır. Hızlı ve etkili öğrenme için beynin her iki yarı küresinin da koordineli şekilde kullanılması gerekir.

Beyin iki yarım küreden oluşur. Her bir yarım kürede dört bölge (lob) vardır. Ortada her iki yarım küreyi birbirine bağlayan bağlantı alanları vardır. Fonksiyonel olarak önce refleksler, sonra bilinçli hareketler, daha sonra ise sanat alanıyla ilgili gelişimler gerçekleşir ve insan giderek tekâmül eder. Bu sürece baktığımızda önce her bir lob, kendi içerisinde bilgi alışverişine başlar ve yerel kararlar verir; ancak henüz diğer beyin bölgeleri ile haberleşip ortak bir karar verecek kapasitede değildir. Daha sonra komşu loblarla iletişim ve haberleşmeler başlar. Gitgide diğer yarım küre ile haberleşmeler başlar, potansiyel yollar aktif hâle gelir ve meleke oluşur. Sonunda her iki yarım küre bir merkez gibi davranır. Artık kararlar bir tek lobdan değil, bütün lobların iştirakiyle beynin tümünden (ortak akıldan) çıkar. Bu uyumun bozulduğu yani ortak aklın devreden çıktığı durumlar, sinir hastalıklarının oluşturur. Bu durumlardan biri, epilepsi (bir hücre grubunun aykırı atımı ile dengenin bozulması) dir. Yine dengenin bozulduğu diğer bir durum şizofrenidir ki Latince anlamı akıl ayrılmasıdır. Yani bu durumda ortak karar yoktur ve artık bu kişi akli melekelerini hukuken kaybetmiş sayılır.

Uygun uyarıcıların olmaması, hücreler arasında bağ kurulmamasına ve bazı bağlantıların zamanla körelmesine neden olmaktadır. Hz Ali 'Her kaba bir şey konunca daralır; ancak insan beyni müstesnâ. Ona bilgi kondukça genişler.' buyurur. Sâni-i Hakîm beyni, kullandıkça -kapasite sınırı olmaksızın- genişleyen, kullanılmadığında körelen bir sistemde yaratmıştır.

Sağ beyin, vücudun sol tarafını, sol beyin ise sağ tarafını kontrol eder. Yani sağ tarafı felç olan hastanın problemi sol beyindedir. Sağ ve sol beyinlerin fonksiyonel özelliklerini tanımlayan bir başka hipotez de sağ beynin duygu ve sanat özelliklerini, sol beynin ise mantıksal ve matematiksel özellikleri taşımasıdır.^[5]

Fonksiyonel olarak beyin yarım kürelerinin dengeli gelişmesi önemlidir. Beynin her iki yarı küresinin de aktif kullanımı beynin kapasitesini iki kat değil, kat kat arttırmaktadır. Hızlı ve etkili öğrenme için beynin her iki yarı küresinin da koordineli şekilde kullanılması gerekir. Yaşa bağlı olarak sağ ve sol beynin birbirleriyle koordinasyona sokulması tekâmülü oluşturur.^[6] Beyin hücreleri arasındaki bağlantılar yeterince gelişmemiş insanlarda bilgiler; muhakeme, akıl yürütme becerilerine kolay dönüşmeyecek, bu yüzden de eğitimleri yetersiz olacaktır.

Kitap okumak her iki lobu aktif ve dengeli tutan en faydalı faaliyetlerdendir. Çünkü okuma esnasında beynin sol lobu, sözel kavramları kavrar; sağ lob da bunları tasvir edip şekil, imge ve yeni düşüncelere dönüştürür. Televizyon izlemek beynin sağ lobunu pasif bıraktığı için, beynin gelişimine pozitif bir katkı sağlamamaktadır.^[7]

Aynı Devirde Birçok Peygamberlerden, Bütün Âlemde Son Peygambere (asm)

İnsanlığın öncüleri olan peygamberlerin geliş şekilleri ve son peygamber Hz. Muhammed'in (asm) tüm âleme rahmet olarak gönderilmesi vetresi, tıpkı beyin gelişimdeki sürece benzer. Eskiden aynı devirde birden çok

Peygamber görevlendirilmiştir. Çünkü beşeriyette henüz insan toplulukları arası koordinasyon gelişmemiştir. Bu devir, sanki doğum sonrasında beynin birçok merkezinin aynı anda birbirinden habersiz sinyal yaydığı duruma benzer. Gelişim sürecinin tamamlanmasından sonra tüm beynin tek bir merkez olarak çalışması gibi, ortak bir merkezden beslenecek ve idare edilecek düzeye gelen insanlığa da -kıyamete kadar- Peygamberimiz (asm) teşrif etmiştir. Bu süreç *Risale-i Nur*'da şöyle açıklanmıştır: “Enbiya-i sâlife zamanında tabakat-ı beşeriye birbirinden çok uzak ve seciyeleri hem bir derece kaba, hem şiddetli ve efkârca iptidâî ve bedeviyete yakın olduğundan, o zamandaki şeriatlar, onların hâline muvafık bir tarzda, ayrı ayrı gelmiştir. Hatta, bir kıt'ada, bir asırda ayrı ayrı peygamberler ve şeriatlar bulunmuş. Sonra, âhir zaman peygamberinin gelmesiyle, insanlar, güya iptidâî derecesinden idâdiye derecesine terakki ettiğinden, çok inkılâbât ve ihtilât ile, akvâm-ı beşeriye bir tek ders alacak, bir tek muallimi dinleyecek, bir tek şeriatla amel edecek vaziyete geldiğinden, ayrı ayrı şeriata ihtiyaç kalmamıştır, ayrı ayrı muallime de lüzum görülmemiştir. Fakat, tamamen bir seviyeye gelmediğinden ve bir tarz-ı hayat-ı içtimâiyede gitmediğinden, mezhepler taaddüt etmiştir. Eğer beşerin ekseriyet-i mutlakası bir mekteb-i âlînin talebesi gibi, bir tarz-ı hayat-ı içtimâiyeyi giyse, bir seviyeye girse, o vakit mezhepler tevhit edilebilir.”^[8]

Said Nursî, TBMM'ye verdiği beyannamesinde Peygamberlerin çoğunun Doğu'da, filozofların da Batı'da gelmesini Kader-i İlahînin ince bir işareti olarak değerlendirir: “*Şark'ı ayağa kaldıracak din ve kalptir, akıl ve felsefe değildir.*” der. İslamiyet medeniyet-i kübrâdır. Beynini mükemmel kullanan tam bir insanı temsil eder. İnsanların sosyal hayatlarına yararlı sanatlarla hizmet eden ve adaleti, hakkaniyeti savunan fenleri takip eden Avrupa'da görülen medeniyet ise medeniyet-i suğrâ denilen küçük medeniyettir. Bu ise tamamen medeniyet-i İslâmiyeden, Kur'an'ın irşadâtından, edyân-ı semaviyeden in'ikâs ve iktibas edilmiştir. Küçük medeniyetin tam ve mükemmel medeniyet olan medeniyet-i kübrâya tâbi ve dahil olması ahirzaman denen son devrede olacaktır. Bu ihtiyaç *Risale-i Nur*'da şöyle izah edilir:

Hem nev-i beşer, hususan medeniyet fenlerinin ikazâtıyla uyanmış, intibaha gelmiş, insanîyetin mahiyetini anlamış, elbette ve elbette dinsiz, başıboş yaşamazlar ve olamazlar, en dinsizi de, dine iltica etmeye mecburdur. Çünkü, acz-i beşerî ile beraber hadsiz musibetler ve onu inciten haricî ve dâhili düşmanlara karşı istinat noktası ve fakrıyla beraber hadsiz ihtiyacâta müptelâ ve ebede kadar uzanmış arzularına medet ve yardım edecek istimdat noktası, yalnız ve yalnız sâni-i Âlem'i tanımak ve iman etmek ve ahirete inanmak ve tasdik etmekten başka, uyanmış beşerin çaresi yok.

Hem âyât-ı Kur'âniye, başlarında ve âhirlerinde, beşeri akla havale eder, “Aklına bak.” der. “Fikrine, kalbine müracaat et, meşveret et, onunla görüş ki, bu hakikati bilesin.” diyor. Meselâ, bakınız, o ayetlerin başında ve âhirlerinde diyor ki: “Neden bakmıyorsunuz, ibret almıyorsunuz? Bakınız ki, hakikati bilesiniz.” “Biliniz!” ve “Bil!” “Hakikatine dikkat et!” “Acaba, neden beşer bilemiyorlar,

*Said Nursî,
TBMM'ye verdiği
beyannamesinde
Peygamberlerin
çoğunun
Doğu'da,
filozofların
da Batı'da
gelmesini Kader-i
İlahînin ince bir
işareti olarak
değerlendirir:
“Şark'ı ayağa
kaldıracak din ve
kalptir, akıl ve
felsefe değildir.”*

“Osmanlı
hükûmeti Avrupa
ile hâmilelerdir;
Avrupa gibi
bir hükûmeti
doğuracak.
Avrupa da
İslâmiyete
hâmilelerdir; o da
bir İslâm devleti
doğuracak”

cehl-i mürekkebe düşüyorlar? Neden taakkul etmiyorlar, divaneliğe düşerler? Neden bakmıyorlar, hakkı görmeye kör olmuşlar? Neden insan sergüzeşt-i hayatında, hâdisât-ı âlemden tahattur ve tefekkür etmiyor ki, istikamet yolunu bulsun? Neden tefekkür ve tedebbür ve aklen muhakeme etmiyorlar, dalâlete düşüyorlar? Ey insanlar, ibret alınınız! Geçmiş kurûnlardan ibret alıp gelecek manevî belâlardan kurtulmaya çalışınız!” manasında gelen ayetlerin bu cümlelerine kıyasen, çok ayetlerde beşeri aklına, fikriyle meşverete havale ediyor.^[9]

Bu ifadeler Avrupa'nın aklı önceleyen filozoflarını hikmete davet eder. Mükemmel kullanılan, kemale ermiş bir beyni temsil eden İslamiyet'e çağırır.

Said Nursî Osmanlı'nın son zamanlarında bu süreci Ezher Rektörü Şeyh Bahid'e ifade eder : “Osmanlı hükûmeti Avrupa ile hâmilelerdir; Avrupa gibi bir hükûmeti doğuracak. Avrupa da İslâmiyete hâmilelerdir; o da bir İslâm devleti doğuracak”, “...çok emarelerle, hem Şark'ta, hem Garp'ta Avrupa içinde bir İslâm devleti çıkacak.” der. “Yirmi hükûmetin en küçüğünün itirazına karşı dayanamadığınız hâlde, nasıl yirmi hükûmetin birden itirazını hiçe sayar gibi, hürriyet-i vicdaniyeyi cebri bir surette bozmaya çalışıyorsunuz?” sorusuyla da İslam'ın emrettiği hak ve hukuk temelli hükümetler birliği manasında Avrupa Birliği'ne işaret eder. Bu birlik görülüyor ki hukuk-ı umumiyenin ön plana çıktığı, insaniyetin bir derece tecelli ettiği insaniyet-i suğrayı temsil eder. İnsaniyet-i Kübrânın habercisidir. İslam'ın hakiki adalet anlayışı ile tamamlanması gerekir.

Risale-i Nur'da “İslâmiyet hakka tarafgirlik ve teslim ve inkıyattır; iman ise, hakkı kabul ve tasdiktir.” cümlesi ile iman ve İslamiyet tanımları yapılır. “Eskide bazı dinsizleri gördüm ki, ahkâm-ı Kur'âniyeye şiddetli tarafgirlik gösteriyorlardı. Demek, o dinsiz, bir cihette hakkın iltizamıyla İslâmiyet'e mazhardı; dinsiz bir Müslüman denilirdi. Sonra bazı mü'minleri gördüm ki, ahkâm-ı Kur'âniyeye tarafgirlik göstermiyorlar, iltizam etmiyorlar; gayr-i müslim bir mü'min tâbirine mazhar oluyorlar. İmansız İslâmiyet sebeb-i necat olmadığı gibi, İslâmiyetsiz iman da medâr-ı necat olamaz.”^[10] cümleleri adeta sağ ve sol beynin ortak bir beyne dönüşmesi gibi, İnsaniyet-i kübrânın da İslamiyet ve imanın birlikteliği ile olacağı vurgulanır. Şükrü Bulut “Bitlis-Berlin Hattı”^[11] olarak tanımladığı sırlı süreçte; Bediüzzaman'ın Bitlis'te esir düşüp Rusya esaretinde Alman ve Avusturyalı subaylarla iki yıl kaldıktan sonra firarında Berlin'de Hıristiyan ruhanileri, Avrupalı düşünürler ve siyasetçilerle görüşüğünü ve bu görüşmenin sembolik bir anlam da içerdiğini ifade ederek İslamiyet hakikatinin insanlığı tümüyle kapsayacağını müjdesini verir.

“Nasraniyet ya intifa veya istifa edip İslâmiyete karşı terk-i silâh edecektir. Nasraniyet birkaç defa yırtıldı, Protestanlığa geldi. Protestanlık da yırtıldı, tevhide yaklaştı. Tekrar yırtılmaya hazırlanıyor. Ya intifa bulup sönecek veya hakikî Nasrâniyetin esasını câmi olan hakaik-ı İslâmiyeyi karşısında görececek, teslim olacaktır. İşte bu sır-ı azîme Hazret-i Peygamber

Aleyhissalâtu Vesselâm işaret etmiştir ki, “Hazret-i İsa nazil olup gelecek, ümmetimden olacak, şeriatımla amel edecektir.”^{[12][13]}

Ey ihvan-ı Müslimîn! Hâl, lisan-ı hâl ile bize beşaret veriyor ki:

سِرِّ-۱ قُلْ جَاءَ الْحَقُّ وَزَهَقَ الْبَاطِلُ -De ki: Hak geldi, bâtil yok oldu.^[14] boy-nunu kaldırmış, el ile istikbale işaret edip yüksek sesle ilân ediyor ki: Deh-re ve tabâyi-i beşere dâmen-i kıyamete kadar hâkim olacak, yalnız âlem-i kevnde adalet-i ezeliyenin tecelli ve timsali olan hakikat-i İslâmiyettir ki, asıl insaniyet-i kübrâ denilen şey odur. İnsaniyet-i suğra denilen mehâsin-i medeniyet, onun mukaddemesidir.^[15]

Süreç adeta sağ ve sol beyin yarım kürelerini ayrı ayrı kullanan bireyin tüm beyni kullanması ile harikalara mazhar olması gibi; insanlığın İslamiyetle şereflenip insaniyeti kübrâyı temsil etmesi sürecidir. Bu hakikatın temsilcisi ise iptidâ ile intihâyı birleştirip, İslamiyet şahs-ı manevisinin temsilcisi olan ferid ü kevn ü zaman Resul-i ekremdir (asm).

Toplum Devirleri ve İnsanlığın Tekemmülü

Ehl-i dünyanın ve maddî tarihin nazarıyla, nev-i beşerin hayat-ı içtimâiyesi noktasında bakılsa, görülüyor ki, hayat-ı içtimâiye-i siyasiye itibarıyla beşer birkaç devri geçirmiş. Birinci devri vahşet ve bedevîlik devri, ikinci devir memlûkiyet devri, üçüncü devir esir devri, dördüncüsü ecir devri, beşincisi malikiyet ve serbestiyet devridir.^[16]

Malikiyet ve serbestiyet devrinin özelliği, istibdadı reddeden, hürriyet zeminini isteyen fitrî taleplerin yoğunlaştığı dönem oluşudur. Hürriyet ortamı ise Kuran'ın kesin emri olan meşvereti netice verir. Böylelikle hürriyet-i şer'îye anlayışı meşrutiyet-i meşrûayı doğuracaktır. Çünkü mutlak hürriyet anlayışında olan insanları ifrat ve tefritten kurtarıp adaleti sağlayarak gerçek hürriyetin tanımına uygun hem kendisine hem de gayrısına zarar vermesini engelleyen anlayış, kul olduğunun farkına varmasıdır. “İnsanlar hür oldular, amma yine Abdullahtırlar.” diyerek hürriyetin imana mahsus bir özellik olduğunu vurgulayan Bediüzzaman, “Nasıl, hürriyet imanın bassasıdır?” sorusuna da hürriyetin Cenâb-ı Hakk'ın Rahman, Rahîm tecellisiyle bir ihsanı ve imanın bir özelliği olduğunu belirttikten sonra şu izahla cevap verir:

“Zira, râbîta-i iman ile Sultan-ı Kâinata hizmetkâr olan adam, başkasına tezellül ile tenezzül etmeye ve başkasının tahakküm ve istibdadı altına girmeye o adamın izzet ve şehamet-i imaniyesi bırakmadığı gibi, başkasının hürriyet ve hukukuna tecavüz etmeyi dahi, o adamın şefkat-i imaniyesi bırakmaz. Evet, bir padişahın doğru bir hizmetkârı, bir çobanın tahakkümüne tezellül etmez. Bir biçareye tahakküme dahi, o hizmetkâr tenezzül etmez. Demek, iman ne kadar mükemmel olursa, o derece hürriyet parlar. İşte, Asr-ı Saadet...”

Ve hürriyete günümüz anlayışlarının çok ötesinde insaniyet-i kübrâya yakışan bir tanım getirir:

Malikiyet ve serbestiyet devrinin özelliği, istibdadı reddeden, hürriyet zeminini isteyen fitrî taleplerin yoğunlaştığı dönem oluşudur. Hürriyet ortamı ise Kuran'ın kesin emri olan meşvereti netice verir. Böylelikle hürriyet-i şer'îye anlayışı meşrutiyet-i meşrûayı doğuracaktır.

Risale-i Nur'da
hodbin, hodendiş
gibi kelimelerle
ifade edilen
bu mana
günümüz Batı
toplumlarında
egoist, hedonist
gibi kelimelere
yüklenmiştir.

“Nazenin hürriyet, âdâb-ı şeriatla müteeddibe ve mütezeyyine olmak lâzımdır. Yoksa, sefahat ve rezaletteki hürriyet, hürriyet değildir; belki hayvanlıktır, şeytanın istibdadıdır, nefs-i emmâreye esir olmaktır. Hürriyetin şe'ni odur ki, ne nefesine, ne gayriye zararı dokunmasın.”^[17]

Risale-i Nur'da sosyal hayat içerisindeki insanın konumunu vurgulayan Hz Ali'nin (ra) bir sözü aktarılıp açıklanır:

“Kimin himmeti yalnız nefsi ise, o insan değil. Çünkü, insanın fitratı medenîdir. Ebna-i cinsini mülâhazaya mecburdur. Hayat-ı içtimâiye ile hayat-ı şahsiyesi devam edebilir. Meselâ, bir ekmeği yese, kaç ellere muhtaç ve ona mukabil o ellere manen öptüğünü; ve giydiği libasla kaç fabrikayla alâkadar olduğunu kıyas ediniz. Hayvan gibi, bir postla yaşayamadığından, ebnâ-i cinsiyle fitraten alâkadar olduğundan ve onlara manevi bir fiyat vermeye mecbur bulunduğundan, fitratıyla medeniyetperverdir. Menfaat-i şahsiyesine hasr-ı nazar eden, insanlıktan çıkar, masum olmayan cani bir hayvan olur.”

Risale-i Nur'da hodbin, hodendiş gibi kelimelerle ifade edilen bu günümüz Batı toplumlarında egoist, hedonist gibi kelimelere yüklenmiştir. Batı toplumunun bu yaşam tarzı ve gelinen refah seviyesi, bireyleri sorumluluk alarak evlenip çocuk sahibi olmak yerine daha iyi bir evde oturmak, daha iyi bir araba almak veya daha iyi şartlarda tatil yapmak gibi ben merkezli anlayışlara yönelmiştir. Daha çok harcamanın, daha lüks yaşamının ve daha çok tüketmenin mutluluk anahtarı olarak dayatıldığı bu dönem, gelecek nesillerin hem nitelik hem de nicelik açısından çöküş dönemidir. Almanya Cumhurbaşkanı Horst Köhler, “Bütün politikalarda aile gözetilip toplumsal dayanışma temin edilmeli, kuşaklar arasındaki köprü olan aile ayağa kaldırılarak toplumun canlandırılması sağlanmalıdır.” diyerek yanlış hürriyet anlayışının sonucu zuhur eden sorumsuz nesil yakınmalarını dile getirir. Avrupa âkil insanların iç yangınları, sadece hürriyetin Kuran'a göre yeniden yorumlanmasıyla söndürülebilir. Bu da nefsin ve şeytanın esareti olan mutlak hürriyet anlayışından, sorumlu hürriyet anlayışı olan “İnsanlar hürdürler ancak abdullahtırlar.” hakikatine dönmek demektir.

Köprü Dergisinde Dr. Cemil Ertem “Serbestiyetin ve malikiyetin dengesi insanın birey olarak dengesi olduğu kadar, oradan yola çıkarak toplumun da giderek tüm evrenin dengesidir. Bediüzzaman namaza çok önem verir. Onun namazı adeta meselenin özüne yerleştirmesi işte bu yüzdendir. Çünkü bu evrende var olan bütün varlıklar, her an, yaradana dua halinde-dirler; her şey, her an kendince bir namaz halindedir... Ve bütün o varoluş çabalarının tek bir özü vardır: Hakk'a ulaşabilmek!” der.^[18]

Nasıl ki beyin gelişimi, hücrelerin birbirleri ile bağlantı kurması ve bu bağları güçlendirmesi sayesinde hızlanır ve bir merkeze bağlı kalmadan hep beraber karar verme mekanizması işlettilir. Her bir beyin hücresi aktif olarak bu sürecin içindedir. Aynen öyle de bedeviliği, köleliği, esirliği ve ecirliği kabul etmeyen ve gelişimini sürdürüp insanın özü ve Rahman'ın hediyesi olan hürriyete yanaşan ve onunla tanışan insan da serbestiyet ve maliyet devrinin gereği olarak, hemcinsi ile iletişime özel önem verecektir. Bu

devrin önemli özelliği de iletişimin ve bilgiye ulaşmanın önemi ve kolaylığı olacaktır. Böylelikle her platformda meşveret ve ortak akıl anlayışı zuhur edecektir. Bu ise, insanîyetin mâhisi olan istibdata ve tekele izin vermeyen bir demokratik bilinç ortamını netice verecektir.

Eğitimde “Öğrenci/Öğretmen”den, “Hepimiz Talebeyiz” Anlayışına

Her insan biricik yaratılmış ve herkese insan olabilme potansiyeli verilmiştir. Bu potansiyel, her bireyin kendi çabasıyla dal budak salacak ve gelişecektir. Bu; kişinin, iç ve dış dünyasıyla kurduğu iletişim ile gerçekleşir.

Bireyin, zihinsel (kuvve-i aklıye), duyuşsal (kuvve-i şeheviye) ve psikomotor (kuvve i gadabiye) olmak üzere üç temel gelişim alanı vardır. Bu alanların potansiyelini ortaya çıkarmak, bireye verilen akıl ve iradenin kullanımıyla mümkün olmaktadır. Akıl kullanımında beyinin çalışma sistemi oldukça etkilidir. Özellikle sağ ve sol beyin birlikte çalışmaları, kuvve-i aklıyenin istikamete ulaşmasını sağlayacak ve kuvve-i şeheviyenin ifrat ve tefritten kurtulup istikametle (vasat mertebesinde) hareket etmesini ve bu sayede kuvve-i gadabiyenin de muvazenesini netice verecektir. *Risale-i Nur*'da bu durum “Beşerin şeheviye ve gadabiye kuvvetleri kuvve-i aklıyesine münkad ve mağlûp olursa, beşer mücahedesinden dolayı melâikeye tefevvuk eder. Aksi hâlde, hayvanattan daha aşağı olur; çünkü, özrü yoktur.”^[19] ifadeleri ile anlatılır.

İnsanın anlatıldığı *23.Söz*'de iki tiplene yapılıdır. Birincisinde dışarıyı şenlikli ancak içi boş bir saray tariflenirken, diğerinde nefis, heva, kuvve-i şeheviye ve gadabiyeyi temsilen kapıda uzanmış vefadar bir it; sakin, sert, kaba bir kapıcı örneği verilir. Dışarıyı sönük olan bu ikinci sarayın içine girildiğinde hayatdar ve çok şenlikli olduğu görülür. Beynin gelişim sürecinde önce refleksler ve hayati yapılar, sonra koordineli hareketler ve eğitim, sonra sanat ve entelektüel faaliyetler ve sonra da marifetullah temelli kemâlatlar sıralanmasına benzer bir sıralama, 2. tip insan sarayının katları izah edilirken ifade edilir. “Daire daire üstünde, ayrı ayrı nazik vazifelerle, saray ehli meşguldürler. Birinci dairedeki adamlar sarayın idaresini, tedbirini görüyorlar. Üstündeki dairede kızlar, çocuklar ders okuyorlar. Daha üstünde, hanımlar, gayet lâtif sanatlar, güzel nakışlarla iştiğal ediyorlar. En yukarıda, efendi, padişahla muhabere edip halkın istirahatini temin için ve kendi kemalâtı ve terakkiyatı için kendine has ve ulvî vazifeler ile iştiğal ediyor gördüm.” denir. Hakikî terakkinin, kalp, sır, ruh, akıl, hatta hayal ve sair kuvvelerin yüzlerini hayat-ı ebediyeye çevirerek, her biri kendine lâyük hususî bir vazife-i ubudiyet ile meşgul olup ilim ve dua vasıtasıyla tekâmülüne ulaşarak gerçekleşeceği anlatılır.

İnsan sadece kendisinin kurduğu ilişkilerle (beyinde kurduğu bağlarla) hayatını şekillendirmeye çalışırsa aşırılıklardan kurtulamaz. Bunun için kendi oluşturduğu bağları diğer bireylerle paylaşması, tartışması (meşveret etmesi) dengeyi kurmasına yardımcı olacaktır. Bir anlamda demokratik bakış ve anlayış, ferdin vasat mertebeyi (istikameti) muhafaza etmesine destek verir denebilir. Eğer birey sadece kendi kurduğu sinirsel bağlarla yetinmeye

Bireyin, zihinsel (kuvve-i aklıye), duyuşsal (kuvve-i şeheviye) ve psikomotor (kuvve i gadabiye) olmak üzere üç temel gelişim alanı vardır. Bu alanların potansiyelini ortaya çıkarmak, bireye verilen akıl ve iradenin kullanımıyla mümkün olmaktadır.

Beyin araştırmalarında ortaya konulan yeni bakış açısı, insan beyninin bir depo işlevinden daha fazla özelliklere (potansiyele) sahip olduğudur. Beynin pasif bir yapı değil, aktif bir sistem olduğu ortaya konmuştur.

ya da başka birinin kurduğu bağları olduğu gibi almaya başlarsa, potansiyelini kullanmamış ve kendine verilen 24 altını amacına uygun sarf etmemiş olur. Bediüzzaman “Ben de sizin bir ders arkadaşınızm.” derken bireyin kendi potansiyelini açıp ders ortamını zenginleştirmekte kullanmaya teşvik etmiştir. “Manevı bir elektrik olan Resıali’n-Nur dahi gayet yuğsek ve derin bir ilim olduğu hıilde, kulfet-i tahsile ve derse çalışmaya ve başka uştatlardan taallüm edilmeye ve müderrisinin ağzından iktibas olmaya muhtaç olmadan, herkes derecesine göre o ulım-i ıliyiye, meşakkat ateşine lüzum kalmadan anlayabilir.”^[20] cümleleri, orijinal bakış açısı sunar. Günümüz anlayışında bireyden beklenen, kendi öznel bakışını oluşturup bunu ders ortamında paylaşarak eşyanın hakikatini anlamaya katkıda bulunmasıdır. Çünkü bilgi mutlak değil, değişkendir. Öyleyse bir (tek) hocadan ders almak; onun bakış açısını herkese yaymak ve tektipleştirmektir. Güzümüzde öğretmen merkezli anlayış, otokratik bir yaklaşım olarak görülmektedir. Bu da bireyin özgür olmasını ve dolayısıyla toplumun demokratikleştirilmesini engelleyecektir. Bir hocadan ders alma durumunda bile, her birey sağ ve sol beynin işlevlerini kendi oluşturduğu sinirsel bağlarla bütünlüştirip aynı havuza koymaya, insan-ı kâmil manasına birlikte ulaşmaya çalışmalıdır.

Beyin araştırmalarında ortaya konulan yeni bakış açısı, insan beyninin bir depo işlevinden daha fazla özelliklere (potansiyele) sahip olduğudur. Beynin pasif bir yapı değil, aktif bir sistem olduğu ortaya konmuştur. Bu nedenle “21. Yüzyıl becerileri” diye bir dizi beceriler tanımlanmış ve pek çok ılke bu becerileri öğretim programlarına koymuştur. Buna göre, bireylere bilgiyi değil, bilgiye ulaşmayı, depolamayı değil, üretmeyi sağlayacak akıl yürütme, ilişkilendirme, problem çözme, iletişim vb. becerileri kazandırma noktasında bir görüş ağırlık kazanmıştır. Bu; dikte edilecek bir bilgi değil, aktif katılımı gerektiren bir süreçtir. Böyle bir süreçte öğretmenin (tek akıln) merkezde olması anlamlı değildir. Bunun en güzel örneği, *Risale-i Nur* derslerinde müzakereli ders anlayışıdır. “Herkes her bir meselesini tam anlamaz, mâbeyninizde birlikte okuyunuz.” önerisi oldukça anlamlıdır.

Öğrenmeyi öğrenme, bilgiyi yapılandırma, yeniden üretme ve transfer etme, günümüz eğitim anlayışlarında öne çıkan bakış açılarıdır. “Hayatımda dört kelime öğrendim” diyen Bediüzzaman bunlardan birini “nazar” olarak ifade etmiştir. Bu, varlığın özünü anlamak için bir bakış açısına sahip olmak olarak düşünüldüğü gibi, bireyin kendine özgü bir bakış açısına sahip olması (herkesin bu dünyadan kendine has bir dünyası vardır) anlamında da düşünülebilir. Bu durum da, ancak her bireyin -okuduğu, incelediği, tefekkür ettiği, hıslı beyninde kurduğu yeni bağlarla gerçeğin (eşyanın hakikatinin) anlaşılması için- ders ortamında aktif olması ve görüşlerini açıkça ifade etmesine fırsat verilmesiyle olacaktır. Sınıf ortamında bireye bu fırsatın verilmesi, demokratik bir anlayışın varlığı ile doğrudan ilişkilidir. “ Ben, size nispeten kardeşim; müşitlik haddim değil, uştad da değilim; belki ders arkadaşıyım... Tesanüdümüzden hısl olan bir şahs-ı manevının fevkalâde ehemmiyet ve kıymeti ve uşadlığı ve irşadı bize kâfidir.”^[21] ifadeleri demokratik eğitim ortamını tanımlamaktadır.

Din İlimleri ile Fen İlimlerinin Birleşmesi: Mârifetullah

Beyin cevize benzeyen iki yarım küreden oluşmaktadır. Anatomik olarak beynin yapısını bilmemize rağmen fonksiyonel yönden beyin hakkında daha az şey bilmekteyiz. Bu yüzden beynin fonksiyonunu anlamak için birçok teori üretilmektedir. Fonksiyonel olarak beyni sağ beyin ve sol beyin olarak ayıran görüşler vardır. ^[5] Bu teoriye göre sağ beyin; sezgiler, hayaller, mecaz anlamlarla ilgilenip maneviyatı temsil eden duygusal ve sanat ağırlıklı fonksiyon yaparken, sol beynin faaliyet alanı; sebep-sonuç ilişkisiyle analitik düşünme, kelime, sayı ve sembollerle tanımlanan mantık ve matematiktir.

Risale-i Nur'da "Vicdanın ziyası, ulûm-i diniyedir. Aklın nuru, fûnûn-i medeniyedir. İkisinin imtizacıyla hakikat tecelli eder. O iki cenah ile talebenin himmeti pervaz eder. İftirak ettikleri vakit birincisinde taassup, ikincisinde hile, şüphe tevellüt eder." ^[22] satırları ile fen ve din ilimlerine marifetullahın delilleri yönüyle bakılması gerektiği vurgulanır. Böylelikle fen ilimlerini din ilimlerinden ayırarak dinsizliği neşreden anlayışın hilesi boşa çıkarılır.

Prof. Şerif Mardin Tanzimat'la beraber Batı'nın teknoloji ile kendi kültürünü de dayatmaya başladığı süreçte, "İslam, teknolojiyle nasıl buluşacak?" sorusunu irdelerken iki şeyi mezcetmek probleminden bahseder. "Yani İslâm'ı kuvvetlendireceğiz, maruz olduğu darbelerden kurtaracağız, fakat İslâm'ı bu darbelerden kurtarıırken, belirli bir teknolojik ve bilimsel gelişmeyi kabul etmemiz gerekir. Binâenaleyh problem, İslâmî düşünceyi, teknoloji ve Batı kültürüyle öyle bir şekilde mezcetmektir ki, İslâmî felsefe bu işin temelini, cevherini teşkil etsin, fakat arka planı olan teknoloji ve sistemi de onun canlı bir parçası olsun. Yani hem İslâmca düşünelim, hem de teknolojik bir hayat yaşayalım." ^[23] İşte tam bu noktada *Risale-i Nur*'un doldurduğu boşluk, bilimsel buluş konusunu halletmesidir, der ve *Risale-i Nur*'un, modernleşmenin getirdiği manevî krize cevap verdiğini söyler. Çünkü fennî malumattan (fitrat) mahrum bir din taassup; dinden (vahiy) mahrum bir fen de hile ve şüphe doğurur.

Risale-i Nur'da İslamiyet'in zevâhiri ile fenlerin meseleleri arasındaki hayal-ifrat menşeli zıtlık ve karışıklık vehmine dikkat çekilir ve "Bizi dünya rahatından ve ecnepleri ahiret saadetinden mahrum eden, şems-i İslâmiyeti münkesif ettiren sû-i tefehhüm ile tevehhüm-i müsâdemet ve muhalefettir. Feya li'l-acep! Köle efendisine ve hizmetkâr reisine ve velet pederine nasıl düşman ve muarız olabilir? Hâlbuki İslâmiyet, fûnûnun seyidi ve mürşidi ve ulûm-i hakikiyenin reis ve pederidir." ^[24] cümleleri, hakikati ters yüz eden şaşkınlığı teşhirdir.

Barla Lahikasında "Doktora Yazılan Mektuptur." diye başlayan kısımda "Bilirsin ki; ömür kısadır, lüzumlu işler pek çoktur. Acaba benim gibi sen dahi kafanı teftiş etsen, malûmatın içinde ne kadar lüzumsuz, faydasız, ehemmiyetsiz, odun yığınları gibi câmit şeyleri bulursun. Çünkü ben teftiş ettim, çok lüzumsuz şeyleri buldum. İşte o fennî malûmatı, o felsefî maarifi;

Prof. Şerif Mardin Tanzimat'la beraber Batı'nın teknoloji ile kendi kültürünü de dayatmaya başladığı süreçte, "İslam, teknolojiyle nasıl buluşacak?" sorusunu irdelerken iki şeyi mezcetmek probleminden bahseder.

*Türkiye’de
günde ortalama
5 saat televizyon
seyredilirken,
kitap okumaya
yılda sadece 6 saat
ayrılması vahim
bir durumun
göstergesidir.*

faydalı, nurlu, ruhlı yapmak çaresini aramak lâzımdır. Sen dahi Cenâb-ı Hak’tan bir intibah iste ki, senin fikrini Hakîm-i Zülcelâl’in hesabına çevirsin, tâ o odunlara bir ateş verip nurlandırısın. Lüzumsuz maarif-i fenniye, kıymettar maarif-i ilâhiye hükmüne geçsin.”^[25] ifadeleri, bilginin pratikte nasıl kullanılacağını ve hâle tesir ederek nasıl marifetullahâ dönüşürüleceğini ifade eder. İşte marifetullah merkezli bu anlayış, sağ ve sol beynin beraber kullanıldığı tüm beynin ortak faaliyetinin neticesidir.

Sağ ve sol beynin ortak gelişmesinde en önemli faaliyet okumak olduğu gibi; din ve fen ilimlerinin marifetullah temelli tâlimi de okumakla olmaktadır.

İlk nâzil olan “İkra” Suresinin ilk beş ayetinde “Yaratan Rabb’inin adıyla oku! O, insanı bir kan pıhtısından yarattı. Oku ki, Rabb’in sonsuz kerem sahibidir! Kalemle yazmayı öğreten de O’dur. İnsana bilmediği şeyleri öğreten de O’dur.”^[26] buyrularak okumanın ve kalemle yazmanın emredildiği görülür. Zira insan bu dünyaya ilim ve duâ ile tekâmül etmek için gönderilmiştir. Okumalar “Yaratan Rabb’in adıyla” olmalıdır. Yunus Emre “Okumaktan mana ne, kişi Hakk’ı bilmektir/ Çün okudun bilmezsin, ha bir kuru emektir.” dizeleri ile ilimlerin marifetullahı netice vermesi gereğini vurgular.

Türkiye’de günde ortalama 5 saat televizyon seyredilirken, kitap okumaya yılda sadece 6 saat ayrılması vahim bir durumun göstergesidir. Bu okumaların ise marifetullah temelli olup olmadığı ayrıca incelenmesi gereken bir konudur. Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü’nün (UNESCO) verilerine göre Türkiye, kitap okuma oranında dünyada 86. olarak, yoksul Afrika ülkeleriyle aynı kategoride yer almaktadır.

Televizyon seyretmek, beynin sağ lobunu pasif bırakırken, kitap okumak beynin her iki lobunu beraber geliştirmektedir. “Okuyamamaktan kork!” ikazıyla okumayı hayatlarının merkezine koyan Nur talebelerinin sloganı “okumak, okumak yine okumak”tır.

“Ey kendini insan bilen insan! Kendini oku. Yoksa, hayvan ve câmit hükmünde insan olmak ihtimali var.”^[27] ifadesi, insanın tekemmülü için sağ ve sol beynin marifetullah temelli okumalarla ortak beyne dönüşüm sürecine bir teşvik niteliğindedir.

Korpus kallozum, sağ ve sol beyin yarımkürelerini birleştiren beynin tam ortasında bulunan kalınca ve büyük bir bağdır. Asırlardır tanınmasına karşın görevleri hâlâ tam açıklanamayan korpus kallozum, tarih boyunca filozofik irdelenmesi, anatomik topografisi, morfolojisi ile ilgi uyandırmıştır. Değişik etkenlerden kolayca zarar görebilir bir konumdadır. Yokluğunda, gelişme geriliği, öğrenmede zorluk ve epilepsi şikâyetleri görülür.

Kâinatta din ilimleriyle fen ilimlerini marifetullah potasında birleştiren, doğu ve batıyı yüksek bir medeniyette toplayan urvetü’l-vüska, Arşî âzamdan gelen Kur’an-ı azîmüşşan ve nuru şarktan garbı tutan Resul-i ekremdir (asm). Aynen öyle de Furkan-ı Hakîm’in manevî tefsiri olan Resailü’n-Nur, nur-i Muhammedînin (asm) misali olan Risaletü’n-Nur dahi, yüksek ve derin bir ilim olduğu halde “ne Şark’ın malûmatından,

ulûmundan ve ne Garb'ın felsefe ve fûnûnundan gelmiş bir mal ve onlardan iktibas edilmiş bir nur değildir. Belki, semavî olan Kur'an'ın Şark ve Garb'ın fevkindeki yüksek mertebe-i arşisinden iktibas edilmiştir".^[28] Coğrafi olarak Avrupa ile Asya'yı birleştiren köprü görüntüsündeki Anadolu ve İstanbul maddi görüntüsü ile sanki beyindeki korpus kallozum görüntüsünü verdiği gibi; Anadolu'dan doğan ve kökleşen *Risale-i Nur*, medeniyet-i suğrâdan medeniyet-i kübrâya geçişi temsil eden köprüdür. "İmanı kurtarmak ve Kur'an'a hizmet için, Mekke'de olsam da buraya gelmek lâzımdı. Çünkü, en ziyade burada ihtiyaç var. Binler ruhum olsa, binler hastalıklara müptelâ olsam ve zahmetler çeksem, yine bu milletin imanına ve saadetine hizmet için burada kalmaya Kur'an'dan aldığım dersle karar verdim ve vermişiz."^[29] satırları bu hakikati teyit eder.

Şerif Mardin "Bediüzzaman Said Nursi Olayı" adlı kitabında "Bediüzzaman, yaptığımız araştırmalar sonucunda çapını ihata edemediğimiz bir dâhidir." der ve "2. Bediüzzaman Kongresi"ndeki tebliğinde de "Bediüzzaman'ı bir biyografi konusu olarak seçmiş olmam, İslâmî düşüncesinin geniş boyutları için olduğu kadar, bu dünya problemini başkalarından önce anlamış olmasıdır." ifadeleri ile *Risale-i Nur*'un dünya çapında etki sahasını ifade etmiştir.

Tarihçe-i Hayat'ta *Risale-i Nur*'un kopmaz bir zincir, bir hablullah olduğu ve ona yapışanın necat bulduğu ifade edilir.

"*Risale-i Nur*, Resul-i Ekrem Aleyhissalât ü Vesselâm Efendimizin nuranî meşrebini ve Sahabe-i Kiramın âli seciyesini beyan eden bir nur ve feyiz hazinesidir. İşte bu mezkûr vaziyet, bugünkü dünyaya taptaze, nuranî bir hayat ve yepyeni bir veche vererek şu hakikati gösteriyor ki; çoktandır birbirine muarız zannedilen ehl-i mekteple ehl-i medreseyi ve ehl-i tekyyeyi, *Risale-i Nur*, tevhid ve telif ediyor. Hem de, muâraza hâlinde olan Şarkla Garb'ı barıştırıyor. İttihad-ı İslâm'ı meydana getirmek için çalışan ehl-i İslâm'a yegâne çarenin *Risale-i Nur* olduğu mütehassıs zatlar tarafından kabul ve tasdik edilmektedir. Hem, günümüzdeki ihtilâfları halledecek olan; aklen, fikren terakki etmiş yirminci asır insanlarına hak ve hakikati anlatabilecek yepyeni bir ilmî keşfiyatı ve bir teceddüdü Amerika'da, Avrupa'da, hususan Almanya'da taharri eden cereyanlar meydana gelmiş; eğer idrak edebilirler ve görebilirlerse, işte *Risale-i Nur* külliyatı."^[30]

Dipnotlar ve kaynaklar

- [1] Bediüzzaman Said Nursi, *Risâle-i Nur Külliyatı*, Tarihçe-i Hayat, Yeni Asya Neşriyat, İstanbul 2017, s.153.
- [2] Bediüzzaman Said Nursi, *Risâle-i Nur Külliyatı*, İşaratu-l İcaz, Yeni Asya Neşriyat, İstanbul 2017, s.32.
- [3] Bediüzzaman Said Nursi, *Risâle-i Nur Külliyatı*, Lem'alar, Yeni Asya Neşriyat, İstanbul 2017, s.167.
- [4] Bediüzzaman Said Nursi, *Risâle-i Nur Külliyatı*, Sikke-i Tasdiki Gaybi, Yeni Asya Neşriyat, İstanbul 2017, s.294.
- [5] Dr. Daniel J. Siegel, Tina Payne Bryson; Bütün Beyinli Çocuk 2015 ve Roger W. Sperry Nobel Ödülü 1981.
- [6] "Making Conections / Teaching and the Human Brain"/ Renate Nummela CAİNE

Şerif Mardin
"Bediüzzaman
Said Nursi Olayı"
adlı kitabında
"Bediüzzaman,
yaptığımız
araştırmalar
sonucunda
çapını ihata
edemediğimiz bir
dâhidir."

- and Geoffrey CAİNE, Çeviri editörü: Gülten ÜLGEN, “Beyin Temelli Öğrenme”, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara, 2002.
- [7] DUMAN, B. “Öğrenme-Öğretme Kuramları ve Süreç Temelli Öğretim”, Anı Yayıncılık, Ankara, 2004.
- [8] Bediüzzaman Said Nursi, Risâle-i Nur Külliyyatı, Sözler, Yeni Asya Neşriyat, İstanbul 2017, s 549.
- [9] Bediüzzaman Said Nursi, Risâle-i Nur Külliyyatı, Eski Said Dönemi Eserleri, Yeni Asya Neşriyat, İstanbul 2017, s.241.
- [10] Bediüzzaman Said Nursi, Risâle-i Nur Külliyyatı, Mektubat, Yeni Asya Neşriyat, İstanbul 2017, s.46.
- [11] Bulut Şükrü, Hangi Avrupa?, Yeni Asya Neşriyat, 2017, s. 37.
- [12] Bediüzzaman Said Nursi, Risâle-i Nur Külliyyatı, Mektubat, Yeni Asya Neşriyat, İstanbul 2017, s.553.
- [13] Buharî, Enbiya: 49; Müslim, İman: 242-247; Tirmizî, Fiten: 62; Müsned, 4:226.
- [14] İsrâ Suresi: 81.
- [15] Bediüzzaman Said Nursi, Risâle-i Nur Külliyyatı, Muhakemat, Yeni Asya Neşriyat, İstanbul 2017, s.48.
- [16] Bediüzzaman Said Nursi, Risâle-i Nur Külliyyatı, Mektubat, Yeni Asya Neşriyat, İstanbul 2017,s.430.
- [17] Bediüzzaman Said Nursi, Risâle-i Nur Külliyyatı, Eski Said Dönemi Eserleri, Yeni Asya Neşriyat, İstanbul 2017, s.177.
- [18] Ertem Cemil, Köprü Dergisi. Malikiyet ve Serbestiyet Devri, Bahar 2011, sayı 114
- [19] Bediüzzaman Said Nursi, Risâle-i Nur Külliyyatı, İşaratü-l İcaz, Yeni Asya Neşriyat, İstanbul 2017, s.296.
- [20] Bediüzzaman Said Nursi, Risâle-i Nur Külliyyatı, Şualar, Yeni Asya Neşriyat, İstanbul 2017, s 717.
- [21] Bediüzzaman Said Nursi, Risâle-i Nur Külliyyatı, Kastamonu Lahikası, Yeni Asya Neşriyat, İstanbul 2017, s.93.
- [22] Bediüzzaman Said Nursi, Risâle-i Nur Külliyyatı, Eski Said Dönemi Eserleri, Yeni Asya Neşriyat, İstanbul 2017, s.214.
- [23] Köprü Dergisi 1990 yılı Aralık sayısı
- [24] Bediüzzaman Said Nursi, Risâle-i Nur Külliyyatı, Muhakemat, Yeni Asya Neşriyat, İstanbul 2017, s.23.
- [25] Bediüzzaman Said Nursi, Risâle-i Nur Külliyyatı, Barla Lahikası, Yeni Asya Neşriyat, İstanbul 2017, s.96.
- [26] Alâk Suresi, 96:1-5.
- [27] Bediüzzaman Said Nursi, Risâle-i Nur Külliyyatı, Sözler, Yeni Asya Neşriyat, İstanbul 2017, s.770.
- [28] Bediüzzaman Said Nursi, Risâle-i Nur Külliyyatı, Şualar, Yeni Asya Neşriyat, İstanbul 2017, s 717.
- [29] Bediüzzaman Said Nursi, Risâle-i Nur Külliyyatı, Emirdağ Lahikası, Yeni Asya Neşriyat, İstanbul 2017, s.229.
- [30] Bediüzzaman Said Nursi, Risâle-i Nur Külliyyatı, Tarihçe-i Hayat, Yeni Asya Neşriyat, İstanbul 2017, s.712.